

РЕЦЕНЗИИ И ОБЗОРИ / REVIEWS AND SURVEYS

**НОВ ПРИНОСЕН ТРУД ЗА ЕЗИКА НА МЕДИЙНИЯ ДИСКУРС
A NEW CONTRIBUTION TO THE LANGUAGE OF MEDIA DISCOURSE**

**СТОЯНКА МИЦЕВА. СИТУАТИВНАТА ВАРИАТИВНОСТ НА ЕЗИКА
В МЕДИЙНИЯ ДИСКУРС (С ОГЛЕД НА СЪВРЕМЕННАТА ЕЗИКОВА
СИТУАЦИЯ). СОФИЯ, ИЗДАТЕЛСКИ КОМПЛЕКС УНСС, 2018**

**STOYANKA MITSEVA. SITUATIONAL VARIATION OF LANGUAGE IN MEDIA
DISCOURSE (WITH A VIEW TO THE CONTEMPORARY LINGUISTIC SITUATION IN
BULGARIA). SOFIA, UNWE PUBLISHING COMPLEX, 2018.**

The monograph makes a significant contribution and is characterized by linguistic up-to-dateness. It presents a thorough study of the relationship between media discourse and globalization processes and their impact on the language of the media.

Монографията на д-р Стоянка Мицева „Ситуативната вариативност на езика в медийния дискурс (С оглед на съвременната езикова ситуация)“ представлява съвременно изследване на тенденциите в развитието на българския книжовен език и по-специално реализацията на всички функции на езика в медийния дискурс. Авторката се интересува от въпроса за манипулациите на аудиторията чрез използването на езиковата вариативност. А това е големият проблем за начините и средствата, с които съвременните медии въздействат върху съзнанието на хората – и оттук за спецификата на медийния дискурс, а по-конкретно – как чрез езиковите варианти с оглед на ситуативния контекст се осъществява медийната комуникация между адресат и адресант.

Трудът се отличава с своя приносен характер, с обществена и лингвистична актуалност и с ярка приложна насоченост. Специално бих искала да подчертая неговата актуалност, тъй като разкрива как медийният дискурс се влияе от глобализационните процеси във връзка с езика в по-общ план, и от езиковата вариативност с оглед на ситуацията при отделните контексти – пак във връзка с въздействието на медийната реч върху реципиента.

Проследени са етапите на комуникационния процес (осигуряване на достъп до информационен канал, създаване на възможност за диалогич-

ност, изработване на смисловите значения), като е подчертана решаващата роля на езиковия изказ във всеки етап от комуникацията.

Установено е с какви стратегии и с какви езикови средства медиите въздействат негативно върху съзнанието на обществото, когато водят диалог с него. Направено е разграничение между недобрата комуникация и манипулативната комуникация.

При активното отношение на авторката към вариантите в езиковото общуване на предна линия се извежда разпознаването и владенето на допустимите и недопустимите варианти, в което тя вижда и основния проблем на съвременната ни речева култура.

Монографията съдържа 145 стр. и се състои от Увод, 3 глави (всяка от които с по няколко подглави), Заключение и Литература.

Уводът може да се разглежда като постановка на зададената тема, от една страна, в по-общия смисъл на глобализационните процеси, стимулирани от дигиталната революция, от друга страна, по-конкретно чрез разнообразните езикови варианти при съвременното функциониране на езика като отражение на различните по своята същност, тематика и цел комуникативни актове в динамиката на днешната езикова ситуация.

Първа глава „Съвременната комуникация в условията на глобализация – общуване, социално взаимодействие и необходимост“ поставя важния и основен за труда въпрос как и защо чрез езиковите варианти с оглед на ситуативния контекст се осъществява медийната комуникация между адресат и адресант.

Прави се кратко въведение за съвременната комуникация в епохата на глобализация, обясняват се някои явления и тенденции в родната медийна комуникация. Тук е изразена и тревогата на езиковедите и обществото от английската езикова форма на глобализацията; от диграфията като заплаха за българския език; от занижената езикова култура на българите и др.

Специално внимание е отделено на тенденциите към интернационализация в съвременната езикова ситуация и отражението ѝ в медийния дискурс. Също така и на факторите, пораждащи определени езикови нагласи днес.

Разгледана е и връзката на деструктивната интерпретация на фактите с езиковите средства.

Втората глава „Езикът като средство за общуване и неговата обществена функция; сфери на комуникативна дейност“ е посветена на централната тема в монографията, а именно речевата вариативност. Тя е разгледана върху основата на такива по-обща теоретични проблеми като: функциите на езика в качеството му на средство за общуване; сфери на комуникативна дейност; езикова култура и речев етикет. Въпросите за тяхното състояние и тенденции са засегнати главно по отношение на медиите. Изяснена е същността на речевата вариативност (като функция от въздействието на различни фактори – исторически, географски, социални, психологически, лингвистични – върху езиковата система с всички нейни

елементи, които се използват по различен начин в речевите сфери на общуване). Езиковата вариативност в процеса на общуването е определена като един от маркерите на комуникативната компетентност и речевата култура.

Тук въпросът за съвременното езиково общуване е анализиран и в по-общ план като състояние и тенденции, и в по-конкретен план – като прояви на речевата култура и речевия етикет. Визира се преди всичко и почти изцяло речта на медиите.

В *Трета глава „Комуникацията в медийната сфера – факти и тенденции“* се разисква въпросът дали езикът на медиите отговаря на книжовния език и неговите норми. Сумират се факти и с положителен, и с отрицателен знак. Изтъкнати са характерните черти на медийния дискурс, като напр. експресивност на изказа, лаконизъм, точност, оригиналност на езиковите средства.

Посочени са и тенденциите в езика на съвременните медии (като напр. колоквализация, нарушаване на речевия етикет), както и факторите, които определят стила на медиите.

Силен акцент е поставен върху въпроса за съвременната езикова ситуация и предизвикателствата пред масмедииите, главното от които е опазването на книжовноезиковата норма.

Авторката се е спряла и на манипулативните възможности, които има рекламният дискурс чрез различни рекламни техники на всички езикови равнища и с всички езикови средства.

Обобщени са особеностите на съвременния медиен текст, напр.: съвместяване на различни стилистични пластове; хиперпрезентация на личности и събития; подчертана субективна интерпретация; избор на езикови средства от ниските регистри (просторечие, вулгаризми, жаргон), които се възприемат като маркери на модното, свободното, неклишираното говорене.

Показано е, че езиково вариативните текстове в медиите, отличаващи се със специфични стилистични кодове и езикови нагласи, са провокирани от съответни езикови очаквания, породени от конкретни социални ситуации.

В *Заключението* се поставя отново въпросът за медиите като обществено-исторически фактор за развитието и просперитета на нацията. Отправят се и препоръки към езика на медиите в посока към спазване на книжовноезиковата норма.

Обобщено, но точно казано, приносна е цялостната разработка. Затова се налага да подчертая, че списъкът на приносите, който следва, е непълен и опростен в доста висока степен.

1. Установяване на ситуативната вариативност на книжовните езици с оглед на дискурса и в по-общ изглед, и в плана на медийното ѝ функциониране, като вниманието е насочено към възможностите, които дава, за манипулация и пропаганда.

Доказано е, че именно в комуникативния дискурс, който журналистите наричат „лична позиция“, „творческо виждане“ или „право на глас и собствено мнение“, най-мощно се проявява ситуативната вариативност на езика.

Показано е, че езиково вариативните текстове в медиите, отличаващи се със специфични стилистични кодове и езикови нагласи, са провокирани от съответни езикови очаквания, породени от конкретни социални ситуации.

2. Езиковото вариране като универсален признак на книжовните езици е показано в неговата специфика за българския книжовен език и конкретно в медийния дискурс.

3. Разкрито е каква е новата образност и стилистика на медийния език при ситуативната вариативност в медийния контекст.

4. Показана е връзката на езиковата вариативност със смисъла на казаното и подробно е анализирана в езика на съвременните български медии.

5. Обобщени са днешните езиково-комуникативни факти, които се наблюдават в медиите, като са придружени с множество интересни примери.

6. Проследени са етапите на комуникационния процес (осигуряване на достъп до информационен канал, създаване на възможност за диалогичност, изработване на смисловите значения), като е подчертана решаващата роля на езиковия изказ във всеки етап от комуникацията.

7. Установено е с какви стратегии и с какви езикови средства медиите въздействат негативно върху съзнанието на обществото, когато водят диалог с него.

8. Направено е разграничение между недобрата комуникация и манипулативната комуникация.

9. Чрез активното си отношение към вариантите в езиковото общуване авторката извежда на предна линия разпознаването и владенето на допустимите и недопустимите варианти, в което вижда и основния проблем на съвременната ни речева култура.

10. Систематизирани са негативните влияния върху езика и присъствието им в медийния дискурс, като силно ударение се поставя върху т. нар. уличен език.

11. Установени са най-често допусканияте грешки и слабости в речевото поведение на журналистите във всички медии. Особено се набляга върху проблемите от култур(ал)ен и езиков характер (напр. неумение за превключване на кодовете; криворазбрана оригиналност, равна на комуникативна некомпетентност).

12. И чрез конкретните анализи на съвременната медийна реалност, но главно в цялостната разработка на поставената тема се доказва обществената отговорност на масмедиите за опазването на духовната идентичност на народа и езика ни.

Предложената монография е високостойностен езиковедски труд, който се характеризира с обосновани от темата и целта на изследването под-

ходи, редица по-общи и по-конкретни приноси, оригинален поглед върху теориите и фактите. Чете се с интерес, поддържа се вниманието и се разпалва любопитството на читателя от първия до последния ред.

Освен за езиковеди и журналисти тази монография ще представлява интерес и за широки слоеве от българското общество.

Мария Попова / Maria Popova

✉ *Чл.-кор. проф. д.ф.н. Мария Попова*
Секция по терминология и терминография
Институт за български език, Българска академия на науките
mpopova41@abv.bg

✉ *Cor. Member Prof. D.Sc. Maria Popova*
Department of terminology and terminography
Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences
mpopova41@abv.bg